

SZARVAS GÁBOR-EMLÉKSZOBA ADÁN

Lőrincze Lajos hagyatékából a fia, Lőrincze Péter egy 1746-os szótárt adományozott 2023. április 24-én a magyar nyelv heti rendezvényekhez kapcsolódva a szerbiai adai könyvtárnak. Balázs Géza, a Magyar Nyelvőr mai felelős szerkesztője az 1970-ben induló Szarvas Gábor-emlékünnepegy dokumentumát, a Magyar Nyelvőr új számainak, valamint a 150 éves Magyar Nyelvőr történetéről szóló könyvét ajándékozta a könyvtárnak.

Lőrincze Péter átadja ajándékát az adai könyvtárnak

Szarvas Gábor nyelvész ironikusan így kezdi önéletrajzát: „Születtem 1832. március 22-én Adán, Bács megyében, anyámtól. Apám törvényes, céhbeli kovács volt, anyám kovácsné. Laktunk a nagy kocsmának vizávi, melynek bora, amint emlékszem, híres volt a Tisza-víz-ízéről.” Ada kisváros (ma Szerbia) Kelet-Bácska középső részén, a Tisza folyó jobb partján fekszik, Zentától 15, Óbecsétől 20 kilométerre. A város neves szülöttje Szarvas Gábor nyelvész, a nemrég 150. születésnapját ünneplő nyelvészeti folyóirat, a Magyar Nyelvőr első legendás szerkesztője. (És ugyancsak itt született 1892. március 9-én Rákosi Mátyás kommunista politikus, pártfőtitkár, miniszterelnök is...)

Szarvas Gábor emlékének méltó megőrzésére már 1895-ben, halála évében középiskolai tanárok szólítottak fel. A Nyelvőr 1895. novemberi számában Beöthy Zsolt,

a tanáregyesület elnöke kezdeményezte Szarvas szobrának felállítását. A most is meglévő mellszobrot 1899. július 2-án avatták fel az Akadémia előtt. Ám a budapesti szoborállítás megelőzte a szülőváros. Adán 1898. június 19-én avatták fel Szarvas Gábor bronz mellszobrát. Simonyi Zsigmond, a Nyelvőr következő szerkesztője mondott emlékbeszédet, Vikár Béla ünnepi ódát adott elő. 1920-ban a szobrot eltüntették. Balassa József, a Nyelvőr harmadik szerkesztője ennyit tudott kinyomozni: „a lefolytatott kutatás és tudakozódás azzal az eredménnyel járt, hogy megtudtuk, hogy a romboló csoport a mellszobrot egy kútba dobta. Huszonkét év telt el azóta, kétségtelen, hogy a súlyos bronzszobor mélyen besüppedt a földre, tehát felhozatalára gondolni sem lehet. A felszabadult Ada talán megtalálja módját, hogy Szarvas Gábor ismét hirdesse szülővárosa főterén fia dicsőségét.”

1970-től rendezik meg Adán a Szarvas Gábor-emléknapokat. Ennek kapcsán adományokból új szobrot állítottak fel 1972-ben (ekkor Bárczi Géza mondott avatóbeszédet), és már akkor elhatározták, hogy legyen Adán egy kis emlékmúzeuma is a nyelvésznek. Utóbbira 2020-ig kellett várni. Szarvas Gábor hagyatékából Adára került egy olajfestmény, néhány személyi tárgy (monogramos kávéspohara, pipája), magánlevelek, Szarvas két drámájának kézírata és természetesen könyvek, Nyelvőr-példányok.

Eljutott hozzám egy 1970. október 12-én, az első adai Szarvas Gábor-napokon föladott levelezőlap, amelyen Molnár Csikós László, szintén adai nyelvész a következő aláírását azonosította: Lőrincze Lajos (a Nyelvőr akkori, immár ötödik szerkesztője), Bárczi Géza, Zalai Györgyné (az MTA munkatársa, a Szarvas-hagyaték gondozója), Jakab László, Rehák László, Urbán János, Kossa János, Korom Tibor (a Jugoszláviai Magyar Nyelvművelő Egyesület főtitkára), Dávid András, Pénovátz Antal, Grétsy László, Deme László, Rónai Béla. A levelet minden bizonnyal ifj. Keck Zsigmond anyja írta a Párizsban levő fiának, hogy apja, Kossa János nyelvművelő Szarvas Gábor-díjat kapott Adán. A levelet Újvidéken adták postára „Zsigi” szállásadójának címezve.

A Szarvas-napok 50. évfordulóján, 2020-ban sikerült létrehozni az adai könyvtár mellett a Szarvas Gábor-emlékszobát, amelyben elhelyezték a nyelvész hagyatékát (Ada, Felszabadulás tér 3/A, www.biblada.org, Facebook: SZGKADA). Ide került most Lőrincze Péter és Balázs Géza ajándéka is: az 1746-os szótár (eredeti tulajdonosa Szarvas Gábor volt, utána került Lőrincze Lajoshoz), az 1970-es, első adai Szarvas Gábor nyelvművelő napokról küldött levelezőlap, valamint a Magyar Nyelvőr 150 éves történetét bemutató könyv.

Szarvas Gábor érdeme, hogy a Magyar Nyelvőr köré tudta gyűjteni az akkori nyelvtudomány minden számottevő alakját, sőt sokakat a nyelvészet iránt érdeklődő más szaktudósok közül is. A magyar nyelv jelenéért és jövőjéért elkötelezett nyelvművelés csak akkor lehet sikeres, ha ezt minden korban sikerül megtenni. Ezt szolgálják a minden ősszel megrendezett adai Szarvas Gábor-napok és a mostantól látogatható adai Szarvas Gábor-emlékszoba is.

Balázs Géza